

A BUDAPESTI KÖZFORGALMÚ KÖZLEKEDÉS

Fleischer Tamás
MTA KRITK Világ gazdasági Intézet
<<http://www.vki.hu/~tfleisch/>>
<tfleischer@vki.hu>

ELTE Társadalomtudományi Kar
Társadalomtudományok Módszertana Tanszék
Humánökológia szakirány; Város, közlekedés, társadalom
<http://www.vki.hu/~tfleisch/~humanokologia>
Budapest, 2013 április 29.

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

„előbb az 56-ason,
aztán a 63-ason,
aztán honnan-tudnám-hová
a mit-tudom-én-hányason”

Benjámin László: A Vadaskerti útól
a Kálvin térig [részlet]

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

TÖMEGKÖZLEKEDÉS ?

- Eddig: a korábbi prioritások visszafordításáról és a tömegközlekedés előnyben részesítéséről volt szó
- „A tömegközlekedés jó - az egyéni közlekedés rossz ?”
- Minél tömegesebb annál jobb ?
- Tömegfogyasztás, tömegkultúra, tömegtermék - tömegközlekedés
- Kollektív? Közösségi? Közforgalmú?
- Az általános elveket a közforgalmú közlekedésre is alkalmazni kell: elkerülni a túlzott centralizációt, a kényszerkapcsolatokat, a sebezhető hierarchiát; - többszintes rendszer: (gyors-, hagyományos, hívható)

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

Az első omnibusz Párizsban 1820-ban jelent meg.

8

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

A Shillibeer-féle első omnibusz Londonban 1829-ben.

9

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

Lóvasút Londonban 1870 körül. <http://www.ltmuseum.co.uk/omnibus/pg/1851b.htm>

10

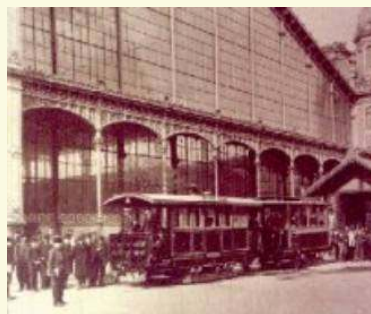
Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

ESZKÖZ-TÖRTÉNET

■ Omnibusz	1820 Párizs	(1829 London)	1832 Buda
■ Lóvasút	1832 N.Y.	(1861 London)	1866 Pest
■ Villamos	1888 Richmond	(1901 London)	1887 Pest
■ Földalatti	1863 London	(1905-ig gőz)	1896 Budapest
■ Trolibusz	1911 Bradford	(1931 London*)	1933 Budapest
		(* 1901 kísérlet)	
■ Autóbusz	1897*London	1835-ig nincs megálló	1921 Budapest+
	(*villamos üzemű, 1898 benzín)	(+ 1914-17 is)	

11

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

Az első villamos a Nyugati pályaudvari végállomásán.

12

Tömegközlekedés?
Egy kis történelem
Tarifa, díjazás
Az utasajkocskozás
Métrópólis, ráfordítás
Baross tér, Moszva tér
Végállomás

Tujázás az első világháború idején.

13

http://villamos.budapest.hu/nza/bvv_v36.jpg

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

»

„A peronján álltak százan,
S én, miként ha volna lázam,
Elvonultan, elvadultan
Magamat közéljük fűrtam.”
Gábor Andor: *A villamos [részlet]* 1915.

„Ha az ember a kora reggeli órákban vagy a déli órákban nagyobb forgalmú utcákon jár, méhrajhoz hasonló embertömegeket lát szállani, és csak ha közelebb ér, akkor látja azt, hogy az egy villamos.” Pálffy József interpellációja a főváros törvényhatósági bizottságának 1920. október 7-i ülésén.
[In: *A főváros tömegközlekedésének másfél évszázada II. köt. 1919-től 1985-ig. BKV 1987.*]

14

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

VÁLLALAT - TÖRTÉNET

- 1887 – 1923 Budapesti Közúti Vaspálya Társaság (BVVT) és Budapesti Városi Vasút (BVV)
- 1923 Budapest Székesfővárosi Közlekedési Rt. (BESZKÁRT) sínek középre, 1941-től jobbra hajts
- 1946 Fővárosi Villamosvasút (FVV) és Fővárosi Autóbuszüzem (FAU)
1966 csak vonaljegy, kalauz nélküli
- 1968 Budapesti Közlekedési Vállalat (BKV)
- 1970 Metro

16

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

Költség

utasszám

Állandó és változó költségek fedezése

18

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

Forint

Költség

Menetdíj

távolság

Menetdíj megállapítása

21

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

Forint

Költség

Menetdíj

Távolság

Kisszakasz: megközelítően a távolsággal arányos menetdíj

22

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

Kisszakaszon csakis előreváltott érmejeggyel lehet utazni.

Lásna el tehát magát előzetes utazással alkalmával **kisszakaszjeggy** **érmekkel,** melyeket minden kalauz és ellenőr árusít. Másutt nem kaphatók!

Ha nem akar ezentúl is 16 és 24 fillért fizetni oly utazásokért, melyek ára **elővételben** 6–12–18 fillér, **lássa el magát előre kisszakaszjegyekkel** melyeket minden kalauz és ellenőr árusít!

Kisszakaszvezetés a múltban!

23

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

KISSZAKASZ

- A jogos sikert követően a „kisszakaszos gondolkodás” sajnálatos módon átterjed a hálózattervezésre is, az alábbi elvek meghirdetésével:
- „1. Minden útvonalon lehetőleg egy, mindenestre [] kevés számú viszonylat közlekedjék.
- 2. A viszonylatok útvonala a helyes kocsiadagolás és [] egyenletes forgalom biztosítása érdekében lehetőleg rövid legyen.
- 3. Ahol egy viszonylat végállomással bír, vagyis visszafordul, ott valamennyi, vele közös útvonalon haladó viszonylat is megforduljon.”

Forrás: Patz Sándor BSZKRT forgalmi igazgató „Menetrendi javaslat”-a 1934 évre. [In: *A főváros tömegközlekedésének másfél évszázada II. köt. 1919-től 1985-ig. BKV 1987*]

24

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

A villamosvágányok kialakítása a Nyugatnál a Nagykörút forgalmának folyamatossá tétele után (1941)

Forrás: <http://villamos.budapest.hu/menet/terkep/1941/index.html>

25

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszakasz

Az utasajkizoztas

Metróépítés, ráfordítás

Berona tér, Moszva tér

Végállomás

„A Nemzeti táján
Jobbra-balra járja
Osszevissza járja
Mind a maga útját
A rengeteg ember
A rengeteg árva”
Scip Ernő:
A rendőr [részlet]

Az EMKÉNél a második világhábozó után
<http://www.villamos.budapest.hu/nza/9714.jpg>

26

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

28

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

30

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

32

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

33

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

35

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

36

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

■ METRO 1970

■ 1950-től építés, majd leállítás.

■ „Felszín mentesítése a tömegközlekedéstől”
A hálózat szétszabdálása, „Ráhordó járatok”.

37

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

103. ábra. Az eredeti tervek szerinti befejezés céltalanává vált

38

Tömegközlekedés? Egy kis történelem

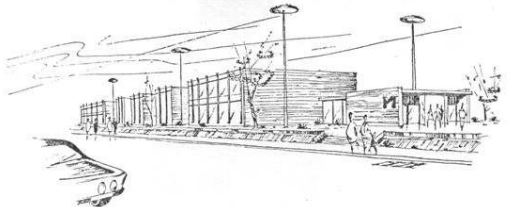
Tarifa, kiszárazás

Az üzemeltetés

Metróépítés, ráhordás

Beross tér, Moszva tér

Végállomás

101. ábra. A Néptáncos állomás kijárata a metró központi iradáhozával

39

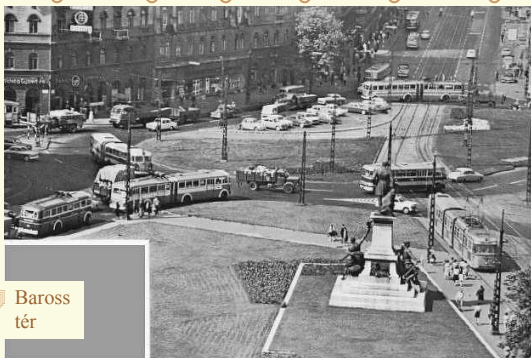
104. ábra. A Fehér úti végállomás

ÁLLATORVOSI LOVAK

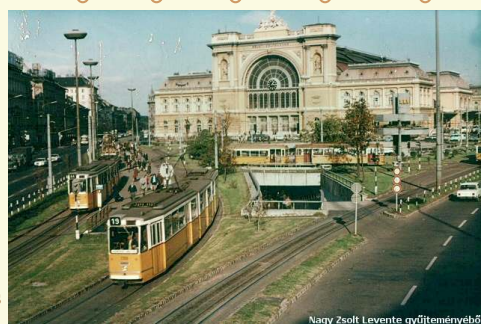
- Örs vezér tér
- Baross tér
- Moszkva tér
- Közös probléma: Az üzemi szempontok dominanciája, az utas érdekeinek háttérbe szorítása.

Baross tér

Baross tér

Baross tér

Moszkva tér

Széll Kálmán tér (= Moszkva tér)

Széll Kálmán tér (= Moszkva tér)

VÉGÁLLOMÁS

- Nem általában a közforgalmú közlekedés, hanem a korszerű, minőségi közforgalmú közlekedés megteremtése a cél.
- „Tömeges” helyett intelligens, az utasokat jól kiszolgáló, minőségi közforgalmú közlekedésre van szükség.
- Ez nem olcsó, nem is az olcsóságával kell versenyeznie az autóval, hanem a szolgáltatás minőségével.
- A fenntartható város lehetősége az ellehetetlenülő egyéni közlekedéssel szemben.
- A város és a városkörnyék közös ellátása: közlekedési szövetség. Ez nem a közlekedési vállalatok megállapodása, hanem a megrendelő, a szolgáltatók és az utasok érdekképviselőit alapuló irányító szervezet.